

Inštitút minimálneho dôchodku v dôchodkovom poistení Slovenskej republiky¹

Minimum Pension in the Pension Insurance System of the Slovak Republic

Mikuláš Krippel

Abstract: *The presented study deals with the enrolled amendment of the Social Insurance Act No. 461/2003 Coll. This amendatory act institutes repeatedly the minimum pension within the pension insurance system of the Slovak Republic. The paper recalls the obsolete institutes – the minimum pension and the social pension known from the Social Security Act No. 100/1988 Coll. and highlights the previous method of calculating the pension. At the same time, the author analyzes the newly introduced institute of a minimum pension and describes conditions for entitlement to the minimum pension as well as calculation of the amount of the disability pension. He also presents some arguments for and against the introduction of this institute and some arguments for and against the approved form of the minimum pension.*

Key Words: *Pension Insurance; Pension; Disability Pension; Minimum Pension; Social Insurance; Old Age Pension; Social Insurance Act; Pension Increases; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Predložená štúdia sa zaoberá aktuálne schválenou novelou zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, ktorá opätovne zavádza do dôchodkového systému Slovenskej republiky inštitút minimálneho dôchodku. Cieľom príspevku je pripomenúť zrušené inštitúty minimálneho a sociálneho dôchodku v zákone č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, poukázať na doterajší spôsob výpočtu dôchodku, analyzovať novozavádzaný inštitút minimálneho dôchodku z hľadiska podmienok nároku na jeho priznanie a spôsob výpočtu jeho sumy. Autor uvádza taktiež niektoré argumenty za a proti zavedeniu uvedeného inštitútu, prípadne argumenty za a proti zavedeniu tohto inštitútu v schválenej podobe.*

¹ Vedecký príspevok bol vypracovaný v rámci výskumného projektu APVV označeného APVV-0068-11 s názvom „Dôstojnosť človeka a základné ľudské práva a slobody v pracovnom práve“, zodpovedná riešiteľka prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

KLúčové slová: *Dôchodkové poistenie; dôchodok; invalidný dôchodok; minimálny dôchodok; sociálne poistenie; starobný dôchodok; zákon o sociálnom poistení; zvyšovanie dôchodkov; Slovenská republika.*

Úvod

Štúdia sa zaoberá aktuálne schválenou novelou zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „Zákon o sociálnom poistení“), ktorá, okrem iného, opätovne zavádza do dôchodkového systému Slovenskej republiky inštitút minimálneho dôchodku. Táto zmena nadobudla účinnosť dňa 1. júla 2015. Cieľom príspevku je pripomenúť zrušený inštitút minimálneho dôchodku vymedzený v zákone č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, poukázať na doterajší spôsob výpočtu dôchodku, analyzovať novozavádzaný inštitút minimálneho dôchodku z hľadiska podmienok nároku na jeho priznanie a z hľadiska spôsobu výpočtu jeho sumy. Zámerom príspevku je taktiež uviesť niektoré argumenty za a proti zavedeniu uvedeného inštitútu, prípadne predstaviť niektoré argumenty za a proti zavedeniu tohto inštitútu v schválenej podobe.

V súčasnosti prijatý inštitút minimálneho dôchodku nie je koncipovaný ako samostatná dávka, ale ako osobitná úprava zvýšenia starobného dôchodku/invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku.² Vzhľadom na uvedenú skutočnosť budeme v ďalšom texte používať pojem zvýšenie dôchodku na minimálny dôchodok, respektíve dorovnanie dôchodku na minimálny dôchodok, zvýšenie dôchodku na sumu minimálneho dôchodku, atď. Skutočnosť, že nejde o samostatnú dávku zo systému sociálneho poistenia, má význam z hľadiska podmienok na jeho priznanie a výplatu – Sociálna poisťovňa rozhodne o prípadnom zvýšení dôchodku na minimálny dôchodok ex offo, bez nutnosti podať žiadosť zo strany poistenca. Napriek tomu, že minimálny dôchodok nie je samostatnou dávkou v systéme sociálneho poistenia, je potrebné pre túto úpravu dôchodku splniť zo strany poistenca určité podmienky. Predmetné podmienky si podrobne rozoberieme v nasledujúcich stadiách.

---

² Inštitút minimálneho dôchodku je legislatívne zavedený v zákone o sociálnom poistení v novom ustanovení § 82b s názvom „Zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku“. Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Inštitút minimálneho dôchodku a sociálneho dôchodku v zákone o sociálnom zabezpečení

V minulosti sme inštitút minimálneho dôchodku mali zakotvený v staršom právnom predpise upravujúcom dôchodkové zabezpečenie – v zákone č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení. Inštitút minimálneho dôchodku bol v dôchodkovom systéme Slovenskej republiky do 31. decembra 2003 realizovaný jednak ako fakultatívny sociálny dôchodok, ktorý sa priznával invalidným občanom alebo občanom nad 65 rokov, a jednak ako minimálne garantovaná suma dôchodku.

Podľa zákona o sociálnom zabezpečení predstavoval starobný dôchodok najmenej 550 Kčs mesačne, neskôr 550 Sk mesačne (obdobne pre invalidný dôchodok).³

Sociálny dôchodok sa mohol fakultatívne priznať občanovi, ktorého životné potreby neboli zabezpečené a ktorý zároveň dosiahol vek 65 rokov, alebo bol invalidný. Sociálny dôchodok mohol byť priznaný až do sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ak bol sociálny dôchodok jediným zdrojom príjmu dôchodcu. Ak poberateľ sociálneho dôchodku mal aj iný dôchodok alebo iný príjem, sociálny dôchodok sa mohol priznať v takej sume, aby úhrn dôchodkov, úhrn sociálneho dôchodku a iného príjmu, alebo úhrn dôchodkov a iného príjmu sa rovnal sume životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.⁴

Dá sa konštatovať, že súčasný inštitút minimálneho dôchodku je v určitých črtách podobný sociálnemu dôchodku priznávanému podľa skoršieho predpisu:

1. podmienkou pre dorovnanie na minimálny dôchodok je dovŕšenie dôchodkového veku (pri sociálnom dôchodku to bolo dovŕšenie 65 rokov);
2. suma minimálneho dôchodku je naviazaná na sumu životného minima (pri 30-tich rokoch kvalifikovaného obdobia dôchodkového poisťenia ide o sumu vo výške 136 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu; sociálny dôchodok mohol byť priznaný až do sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu);

---

³ Pozri § 25 a § 32. *Zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov* (v súčasnosti už zrušený právny predpis).

⁴ Pozri § 52. *Zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov*.

3. do sumy minimálneho dôchodku sa zahrňajú aj iné dôchodkové príjmy (suma sociálneho dôchodku sa znižovala o sumu iného vyplácaného dôchodku).

Rozdiely medzi súčasnou konštrukciou minimálneho dôchodku a sociálnym dôchodkom spočívajú najmä v nasledovných skutočnostiach:

1. podmienkou nároku na sociálny dôchodok nebolo získanie potrebného obdobia dôchodkového poistenia – sociálny dôchodok mohol byť priznaný aj osobám, ktoré nezískali žiadne obdobie dôchodkového poistenia; podmienkou nároku na súčasný minimálny dôchodok je získanie minimálne 30 rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia;
2. nárok na sociálny dôchodok mohol vzniknúť aj invalidným osobám, ktoré ešte nedovърšili dôchodkový vek.

Inštitút minimálneho dôchodku, ako aj sociálneho dôchodku vypadol zo systému sociálneho poistenia prijatím zákona o sociálnom poistení. Od 1. januára 2004 bola suma dôchodku v zásade vymeriavaná podľa zásluhovosti len v závislosti od reálnej výšky dosiahnutých vymeriavacích základov v jednotlivých rokoch rozhodujúceho obdobia na určenie priemerného osobného mzdového bodu a v závislosti od reálnej dĺžky získaného obdobia dôchodkového poistenia.

Podmienky nároku na zvýšenie sumy dôchodku na minimálny dôchodok

Podmienka statusu poberateľa dôchodku, ktorému sa dôchodok zvyšuje na minimálny dôchodok

Základnou podmienkou pre zvýšenie sumy dôchodku na minimálny dôchodok je, že ide o poberateľa starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku po dovърšení dôchodkového veku. Oprávnená osoba musí teda dovърšiť dôchodkový vek, a zároveň musí mať priznaný a vyplácaný starobný dôchodok/invalidný dôchodok.

Poberateľovi predčasného starobného dôchodku nemôže v období do dovърšenia dôchodkového veku vzniknúť nárok na dorovnanie na minimálny dôchodok. Uvedený nárok môže vzniknúť najskôr po dovърšení

dôchodkového veku, kedy sa predčasný starobný dôchodok stáva ex lege starobným dôchodkom.⁵

Poberateľ invalidného dôchodku má nárok na zvýšenie sumy invalidného dôchodku na minimálny dôchodok až po dovŕšení dôchodkového veku. Ak poberateľ invalidného dôchodku dovŕši dôchodkový vek, logicky mu musí vzniknúť aj nárok na starobný dôchodok.⁶ Ak požiada o priznanie starobného dôchodku, porovná sa suma starobného dôchodku so sumou vyplácaného invalidného dôchodku, a ďalej sa vypláca vyšší dôchodok, pričom nárok na nižší z týchto dôchodkov zanikne.⁷ Bez ohľadu na to, či bude v konkrétnom prípade vyšší starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, v prípade, že vyšší z dôchodkov bude nižší ako minimálny dôchodok, bude mať poistenec ex lege nárok na dorovnanie.

Inštitút minimálneho dôchodku sa vzťahuje len na priamy (základný) dôchodok z vlastného dôchodkového poistenia jednotlivca. Zvýšenie dôchodku nemá za cieľ riešiť situáciu pozostalých, preto sa nevzťahuje na úpravu pozostalostných dôchodkov, ktoré by v zásade nemali byť hlavným príjmom ich poberateľov. Väčšinou sa pozostalostné dôchodky vyplácajú ako doplnok k hlavnému príjmu zo zárobkovej činnosti alebo k základnému dôchodku vdovy/vdovca, alebo sa vyplácajú sirote v čase jej štúdia.

---

⁵ Podľa § 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení je predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku starobný dôchodok. *Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

⁶ Podmienka potrebného obdobia dôchodkového poistenia na nárok na starobný dôchodok je najmenej 15 rokov (pozri § 65 ods. 1 zákona o sociálnom poistení). Nakoľko podľa § 72 ods. 1 písm. g) zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 45 rokov je najmenej 15 rokov, je isté, že poistenec, ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok vo veku nad 45 rokov, už podmienku 15 rokov na nárok na starobný dôchodok spĺňa. Nakoľko podľa § 60 ods. 4 zákona o sociálnom poistení je obdobím dôchodkového poistenia aj obdobie poberania invalidného dôchodku priznaného a vyplácaného Sociálnou poisťovňou, a to do dovŕšenia dôchodkového veku alebo priznania predčasného starobného dôchodku, je nepochybné, že poistenec, ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok vo veku nižšom ako 45 rokov, podmienku 15 rokov na nárok na starobný dôchodok spĺňa s ohľadom na to, že dopočítané obdobie do dovŕšenia dôchodkového veku alebo priznania predčasného starobného dôchodku bude dlhšie ako 15 rokov. *Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

⁷ Pozri § 81 ods. 1 zákona o sociálnom poistení – súbeh invalidného dôchodku a starobného dôchodku. *Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

Podmienka maximálnej výšky celkového úhrnu dôchodkov

Druhou podmienkou pre zvýšenie sumy dôchodku na minimálny dôchodok je logicky skutočnosť, že reálny úhrn všetkých dôchodkov nedosahuje ani výšku minimálneho dôchodku (podmienka maximálnej výšky celkového úhrnu dôchodkov). Zvýšenie dôchodku na sumu minimálneho dôchodku prichádza do úvahy len vtedy, ak je zákonná suma minimálneho dôchodku vyššia ako úhrn súm všetkých dôchodkov, na ktorých výplatu môže poistencovi vzniknúť nárok. Výnimkou je výplata dôchodku z II. dôchodkového piliera (ďalej len „II. pilier“) u poberateľa starobného dôchodku, pretože dôchodok z II. piliera poberateľa starobného dôchodku sa nezapočítava do uvedeného úhrnu. Zákonná suma minimálneho dôchodku musí byť teda vyššia ako reálny úhrn:

1. okrem starobného dôchodku/invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku aj
2. prípadne vyplácaného vdovského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku,
3. prípadne vyplácaného dôchodku zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov,⁸
4. dôchodku z II. piliera u poberateľa invalidného dôchodku,⁹
5. prípadne vyplácaného dôchodku z cudziny,¹⁰ ktorý je obdobný starobnému dôchodku, invalidnému dôchodku, pozostalostnému dôchodku alebo dôchodku z osobitných systémov, prípadne zo systému dôchodkového sporenia v cudzine.

Z uvedeného vyplýva, že celkový úhrn dôchodkov je úhrnom dôchodkových dávok, na ktoré vznikol nárok a vyplácajú sa zo systému sociálneho poistenia (starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok), zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov a z cudziny vyplácaných obdobných dô-

---

⁸ Môže ísť o výsluhový dôchodok, invalidný výsluhový dôchodok, vdovský výsluhový dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok, čiastočný invalidný dôchodok alebo invalidný dôchodok. *Zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

⁹ Môže ísť o starobný dôchodok alebo pozostalostný dôchodok vyplácaný životnou poisťovňou na základe zmluvy o poistení dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia alebo starobný dôchodok vyplácaný formou programového výberu dôchodkovou starobnou spoločnosťou.

¹⁰ Cudzinou na účely dorovnávania dôchodku na minimálny dôchodok je iný členský štát Európskej únie, štát, ktorý je zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskou konfederáciou, a štát príslušný podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

chodkových dávok. V prípade poberateľa invalidného dôchodku sa do celkového úhrnu príjmov započítava aj dôchodok zo systému starobného dôchodkového sporenia. Účelom minimálneho dôchodku je zabezpečiť poistencovi minimálny dôchodkový príjem v prípade, že jeho reálny dôchodkový príjem nedosahuje hranicu zákonnej sumy minimálneho dôchodku. Minimálny dôchodok však prichádza do úvahy až ako posledné riešenie po tom, čo ani úhrn dôchodkov zo všetkých systémov nedosahuje túto hranicu. Preto je nevyhnutné splnenie podmienky, aby boli uplatnené všetky nároky na dôchodkové dávky z vyššie spomenutých systémov:

- I. ak poistencovi vznikol nárok na pozostalostný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení alebo dôchodok zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, potom podmienkou pre dorovnávanie dôchodku na minimálny dôchodok je aj skutočnosť, že si poistenec uplatnil nárok na tieto dôchodky;
- II. ak poistenec je alebo bol sporiteľom podľa zákona č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení¹¹ (ďalej len „Sporiteľ“) a poberá invalidný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku, podmienkou zvýšenia sumy na minimálny dôchodok je uzatvorenie zmluvy o poistení dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia alebo dohody o vyplácaní dôchodku programovým výberom. Zároveň sa vyžaduje, aby sporiteľ – poberateľ invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku nemal na osobnom dôchodkovom účte evidované dôchodkové jednotky tvorené z povinných príspevkov, ktoré nie sú predmetom dohody o vyplácaní dôchodku programovým výberom, prípadne, aby mu bola vyplatená nasporená suma dôchodku v režime malá suma. Predmetná podmienka sa nevyžaduje u poberateľa starobného dôchodku, nakoľko u neho sa dôchodok z II. piliera nezapočítava do celkového dôchodkového príjmu.

Na tomto mieste považujeme za dôležité upozorniť na skutočnosť, že do celkového úhrnu dôchodkov sa zahrňajú sumy aktuálne vyplácaných dôchodkov, t.j. sumy dôchodkov vrátane ich každoročnej valorizácie.¹²

---

¹¹ Zákon č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹² Podľa § 82 ods. 20 zákona o sociálnom poistení sa každoročné zvýšenie dôchodkových dávok zlučuje s dôchodkovou dávkou. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Podmienka kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia

Tretou základnou podmienkou pre dorovnávanie dôchodku na minimálny dôchodok je získanie kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu najmenej 30 rokov (podmienka kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia).

Takzvané kvalifikované obdobie dôchodkového poistenia na účely minimálneho dôchodku (ďalej len „Kvalifikované obdobie“) je obdobie dôchodkového poistenia, a tiež obdobie, ktoré sa pripočítalo k obdobiu dôchodkového poistenia na určenie sumy invalidného dôchodku. Do kvalifikovaného obdobia je možné započítať len obdobie získané v kalendárnom roku, za ktorý sa osobný mzdový bod určil najmenej v hodnote 0,241. Uvedená podmienka má vylúčiť z kvalifikovaného obdobia roky, v ktorých poistenci dosiahli osobný mzdový bod (ďalej len „OMB“) nižší ako 0,241. Nakoľko osobný mzdový bod je pomer osobného vymeriavacieho základu (ďalej len „OVZ“) a všeobecného vymeriavacieho základu (ďalej len „VVZ“) v danom roku (napríklad OMB 2013 = OVZ 2013 / VVZ 2013) a VVZ je 12-násobok priemernej mzdy, poistenec platiaci poistné na dôchodkové poistenie z vymeriavacieho základu zodpovedajúceho priemernej mzde bude mať za taký rok OMB rovné 1. V praxi to znamená napríklad nasledujúce:

- a) *pre poistencov, ktorí mali po celý rok status zamestnanca podľa zákona o sociálnom poistení:*

Zamestnanci budú mať konkrétny rok započítaný do kvalifikovaného obdobia, ak ich mzda, resp. odmena z práce na základe dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru (ďalej len „Dohoda“) bola vyššia ako cca $\frac{1}{4}$ priemernej mzdy (napríklad v roku 2013 bola priemerná mzda 824 EUR, poistencovi sa teda bude rok 2013 započítavať vtedy, ak bol dôchodkovo poistený ako zamestnanec s príjmom nad 198,60 EUR). V praxi to znamená, že uvedenú podmienku by vzhľadom na výšku minimálnej mzdy mali spĺňať všetci zamestnanci v pracovnom pomere (odhliadnuc od zamestnancov s pracovným pomerom na kratší pracovný čas). Zamestnanci s pracovným pomerom na kratší pracovný čas a zamestnanci pracujúci na dohodu budú spĺňať túto podmienku v závislosti od výšky ich mzdy/odmeny. Ohroziť splnenie predmetnej podmienky u zamestnanca by mohla skutočnosť, ak by bol zamestnanec počas roka dlhšie obdobie dočasne práceneschopný, poberal materské, alebo ošetroval príbuzného;

- b) *pre poistencov, ktorí boli počas celého kalendárneho roka povinne dôchodkovo poistení ako samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej len „SZČO“), alebo ktorí boli počas celého kalendárneho roka dobrovoľne dôchodkovo poistení:*

Uvedenú podmienku by vzhľadom na výšku minimálneho vymeria-
vacieho základu povinne dôchodkovo poistenej SZČO a dobrovoľne dô-
chodkovo poistenej osoby mali dané osoby spĺňať;

- c) *pre poistencov, ktorí neboli dôchodkovo poistení počas celého kalen-
dárneho roka (napríklad z dôvodu prerušenia dôchodkového poistenia
v prípade rodičovskej dovolenky):*

Predmetnú podmienku budú spĺňať, ak platili poistné na dôchodkové
poistenie (respektíve platil za nich štát alebo Sociálna poisťovňa) spolu
za kalendárny rok v sume rovnajúcej sa približne trojnásobku priemernej
mzdy (napríklad v roku 2013 v sume vo výške 2 472 EUR). Treba zdô-
razniť, že aj v prípade, že títo poistenci v danom roku dosiahli osobný
mzdový bod aspoň vo výške 0,241, do kvalifikovaného obdobia sa im za-
počítajú len dni, za ktoré získali obdobie dôchodkového poistenia (neza-
počítava sa celý kalendárny rok, ak počas celého roka neboli dôchodkovo
poistení);

- d) *pre poberateľov invalidného dôchodku vyplácaného Sociálnou pois-
ťovňou, ktorým sa invalidný dôchodok vyplácal počas celého kalendár-
neho roka:*

Túto podmienku budú spĺňať, pretože za dané obdobie im patrí
osobný mzdový bod vo výške 0,3;¹³

- e) *pre poistencov, ktorí získali náhradné doby podľa zákona č. 100/1988
Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov:*

Uvedenú podmienku budú spĺňať, pokiaľ táto doba trvala po celý
rok. Za dané obdobie im totiž patrí osobný mzdový bod vo výške 0,3.¹⁴

¹³ Pozri § 60 ods. 4 zákona o sociálnom poistení. Podľa § 62 ods. 2 zákona o sociálnom pois-
tení za obdobie dôchodkového poistenia za poberanie invalidného dôchodku vyplácaného
Sociálnou poisťovňou, ktoré trvalo celý kalendárny rok, patrí osobný mzdový bod vo výš-
ke 0,3. Ak toto obdobie trvalo len časť kalendárneho roka, osobný mzdový bod sa určí ako
súčin pomernej časti osobného mzdového bodu a počtu dní tohto obdobia. *Zákon č. 461/
2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

¹⁴ Podľa § 255 ods. 3 zákona o sociálnom poistení za náhradnú dobu, dobu štúdia a dobu
výkonu civilnej služby, ktoré sa hodnotia ako doba zamestnania, získané podľa predpisov
účinných pred 1. januárom 2004 a ktoré trvali celý kalendárny rok, patrí osobný mzdový
bod vo výške 0,3. Ak tieto doby trvali len časť kalendárneho roka, osobný mzdový bod sa

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že podmienky započítania získaného obdobia dôchodkového poistenia do kvalifikovaného obdobia nie sú prísne. Napriek tomu, v niektorých prípadoch nebude určitým poistencom niektorý rok do kvalifikovaného obdobia započítaný. Bude to najmä v prípadoch, ak poistenec prevažnú časť roka nebol dôchodkovo poistený (napríklad sezónny zamestnanec či poistenec, ktorý väčšiu časť roka bol na rodičovskej dovolenke bez poberania materského), ak mal poistenec prevažnú časť roka vylúčenú povinnosť platiť poisťné (napríklad bol dočasne práceneschopný), alebo tiež v prípade, ak poistenec dosahoval len veľmi nízke zárobky (napríklad z práce na základe dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru).

Okrem toho sa do kvalifikovaného obdobia 30 rokov započítava aj obdobia dôchodkového poistenia získané pred 1. januárom 1993; podmienka minimálnej hodnoty osobného mzdového bodu sa za toto obdobie bude považovať za splnenú. Do kvalifikovaného obdobia 30 rokov sa započítava taktiež obdobie dôchodkového poistenia získané v členských štátoch Európskej únie, ďalej v štátoch, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskou konfederáciou, ako aj v štátoch, s ktorými má Slovenská republika uzatvorenú zmluvu o sociálnom zabezpečení. Napokon sa do kvalifikovaného obdobia 30 rokov započítava tiež obdobie dôchodkového poistenia získané v kalendárnom roku, v ktorom boli splnené podmienky nároku na starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, prípadne do ktorého patrí deň, od ktorého bol priznaný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004. Obdobie dôchodkového poistenia v poslednom kalendárnom roku, v ktorom:

- a) poistenec dovŕšil dôchodkový vek,
- b) poistenec sa stal invalidným, alebo
- c) poistenec splnil podmienku požadovaného obdobia dôchodkového poistenia na nárok na starobný dôchodok,

často netrvá celý kalendárny rok, ale len do okamihu sociálnej udalosti, s ktorou zákon o sociálnom poistení spája nárok na starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok (t.j. trvá len časť posledného kalendárneho roka). Nebolo by teda odôvodnené vyžadovať na započítanie daného obdobia do kvalifikovaného obdobia, aby aj v tomto poslednom ka-

---

určí ako súčin pomernej časti osobného mzdového bodu a počtu dní týchto dôb. *Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

lendárnom roku poistenec dosiahol osobný mzdový bod minimálne 0,241.

Suma minimálneho dôchodku

Výpočet sumy starobného a invalidného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení vo vzťahu k určeniu sumy minimálneho dôchodku

Dávkovú formulu (t.j. parametre výpočtu sumy) každej dôchodkovej dávky tvoria tri základné parametre: priemerný osobný mzdový bod (ďalej len „POMB“), obdobie dôchodkového poistenia (ďalej len „ODP“) a aktuálna dôchodková hodnota (ďalej len „ADH“). Vzhľadom na skutočnosť, že zvyšovanie dôchodkov na zákonnú hodnotu minimálneho dôchodku sa bude týkať len starobných dôchodkov a invalidných dôchodkov, ktoré sú vyplácané naďalej po dovŕšení dôchodkového veku, v ďalšom texte sa budeme venovať výpočtu sumy len u týchto dvoch dôchodkových dávok.

Suma starobného dôchodku (ďalej len „S“) sa určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.¹⁵

Suma invalidného dôchodku poistenca, ktorý má percentuálny pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % ($I > 70\%$), sa určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na invalidný dôchodok, ku ktorému sa pripočíta obdobie od vzniku nároku na invalidný dôchodok do dovŕšenia dôchodkového veku, a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.¹⁶

Suma invalidného dôchodku poistenca, ktorý má percentuálny pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % ($I < 71\%$), sa určí ako súčin percentuálneho poklesu schopnosti poistenca vykonávať zárobkovú činnosť (t.j. miery poklesu, ďalej len „MP“), priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na invalidný dôchodok, ku ktorému sa pripočíta obdobie od vzniku nároku na invalidný dôchodok do dovŕšenia dôchodkového veku, a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.¹⁷

¹⁵ Pozri § 66 ods. 1. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

¹⁶ Pozri § 73 ods. 1. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

¹⁷ Pozri § 73 ods. 2. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Vyjadrenie vyššie uvedených skutočností v matematických vzorcoch:

$$S = \text{POMB} \times \text{ODP} \times \text{ADH}$$

$$I > 70 \% = \text{POMB} \times \text{ODP} \times \text{ADH}$$

$$I < 71 \% = \text{MP} \times \text{POMB} \times \text{ODP} \times \text{ADH}$$

Tabuľka 1 Sumy minimálneho dôchodku v závislosti od počtu získaných rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia v roku 2015

Sumy minimálneho dôchodku v závislosti od počtu získaných rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia v roku 2015		
Získané obdobie dôchodkového poistenia v rokoch	Suma minimálneho dôchodku vyjadrená percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu	Suma minimálneho dôchodku v roku 2015 v EUR
30 rokov	136 % ŽM	269,50 €
31 rokov	138 % ŽM	273,40 €
32 rokov	140 % ŽM	277,40 €
33 rokov	142 % ŽM	281,30 €
34 rokov	144 % ŽM	285,30 €
35 rokov	146 % ŽM	289,30 €
36 rokov	148 % ŽM	293,20 €
37 rokov	150 % ŽM	297,20 €
38 rokov	152 % ŽM	301,10 €
39 rokov	154 % ŽM	305,10 €
40 rokov	157 % ŽM	311,10 €
41 rokov	160 % ŽM	317,00 €
42 rokov	163 % ŽM	322,90 €
43 rokov	166 % ŽM	328,90 €
44 rokov	169 % ŽM	334,80 €
45 rokov	172 % ŽM	340,80 €
46 rokov	175 % ŽM	346,70 €
47 rokov	178 % ŽM	352,70 €
48 rokov	181 % ŽM	358,60 €
49 rokov	184 % ŽM	364,50 €
50 rokov	187 % ŽM	370,50 €

Prameň: Vlastný výpočet autora. Poznámka: Údaje v tabuľke vyplnil autor na základe platnej sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu k 1. januáru 2015 (k 1. januáru kalendárneho roka, v ktorom sa určuje suma dôchodku). Suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu k 1. januáru 2015 bola 198,09 EUR. Pozri § 2 písm. a). *Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

Suma minimálneho dôchodku je stanovená na 136 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa zákona o životnom minime, platnej k 1. januáru kalendárneho roka, v ktorom sa určuje suma starobného dôchodku alebo suma invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku, ak poistenec získal minimálne kvalifikované obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu 30 rokov.¹⁸ V prípade, ak poistenec získal kvalifikované obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu od 31 rokov do 39 rokov, sa za každý získaný ďalší rok nad získaných 30 rokov suma minimálneho dôchodku zvyšuje o 2 %. V prípade, ak poistenec získal kvalifikované obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu 40 a viac rokov, suma minimálneho dôchodku sa zvyšuje za každý ďalší získaný rok nad získaných 39 rokov až o 3 % (Tabuľka 1).

Rozdiel medzi sumou minimálneho dôchodku a sumou starobného alebo invalidného dôchodku bez zvýšenia na minimálny dôchodok bude financovaný zo štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre zistenie okruhu poistencov, ktorých predmetná zmena priamo pozitívne ovplyvní, a takisto z hľadiska vymedzenia miery pozitívneho efektu vyjadrenej v konkrétnych sumách zvýšenia dôchodku je dôležité určiť, o akú sumu sa takýmto spôsobom zvýši dôchodok pri meniacej sa výške parametra priemerného osobného mzdového bodu. Pre vysvetlenie dôležitosti skúmania daného vzťahu uvádzame:

1. suma dôchodku sa priamo úmerne zvyšuje s rastom parametra obdobie dôchodkového poistenia; suma výšky minimálneho dôchodku sa tiež priamo úmerne zvyšuje s rastom parametra obdobie dôchodkového poistenia;
2. aktuálna dôchodková hodnota je konštanta, ktorej hodnota závisí od medziročného rastu priemernej mzdy a vyjadruje „rast dôchodkov v čase“;¹⁹ suma výšky minimálneho dôchodku sa bude každý rok me-

---

¹⁸ Hodnota 136 % sumy životného minima sa odvíja od posudzovania hmotnej núdze a je nastavená tak, aby poberateľ minimálneho dôchodku v zásade nebol odkázaný na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Pozri *Dôvodová správa k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*.

¹⁹ Pozri k tomu ešte komentár k § 64: „Význam dôchodkovej hodnoty v konštrukcii dôchodku je ten, že premieňa zásluhovosť na peniaze. Je to vlastne hodnota jedného priemerného osobného mzdového bodu. Mechanizmus ďalšieho určovania dôchodkovej hodnoty by mal zaručiť, aby dlhodobo platilo, že všetci občania za 40 priemerných osobných mzdových bodov dostanú pri prvom vymieraní dôchodok vo výške 50 % z predchádzajúcej priemernej mzdy v hospodárstve, a to bez ohľadu na to, v ktorom roku im bol dôchodok

niť v závislosti od zvyšovania hodnoty životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu;²⁰

3. suma dôchodku sa priamo úmerne zvyšuje s rastom parametra priemerného osobného mzdového bodu; suma výšky minimálneho dôchodku nie je vôbec ovplyvnená parametrom POMB.

Inými slovami, pre poistencov s nízkymi dôchodkami, ktorých suma sa bude dorovnávať na sumu minimálneho dôchodku, nebude rozhodujúce, aký skutočný POMB dosiahli, nakoľko ich POMB vôbec nebude ovplyvňovať sumu ich minimálneho dôchodku (Tabuľka 3). *Napríklad poistenec A s POMB = 0,3 a ODP = 30 rokov bude mať rovnaký minimálny dôchodok ako poistenec B s POMB = 0,7 a ODP = 30 rokov; obidvaja budú mať rovnaký minimálny dôchodok v roku 2015 v sume 269,50 EUR. Rozdiel je v tom, že skutočný dôchodok bez zvýšenia na minimálny dôchodok by u poistenca A bol len 96,20 EUR (do minimálneho dôchodku sa mu doplatí až 173,30 EUR), naproti tomu u poistenca B by skutočný dôchodok bez zvýšenia na minimálny dôchodok bol 224,50 EUR (do minimálneho dôchodku sa mu doplatí len 45 EUR).*

Na rozdiel od uvedeného, pre poistencov s nízkymi dôchodkami, ktorých suma sa bude dorovnávať na sumu minimálneho dôchodku, bude naďalej rozhodujúce, ako dlho boli zúčastnení na dôchodkovom poistení (Tabuľka 2). Je to preto, lebo suma minimálneho dôchodku poistencov s dlhším ODP bude vyššia (napríklad u poistenca s ODP 45 rokov bude v roku 2015 minimálny dôchodok v sume 340,80 EUR) ako suma minimálneho dôchodku poistencov s kratším ODP (napríklad u poistenca s ODP 30 rokov bude v roku 2015 minimálny dôchodok v sume 269,50 EUR). Samozrejme, pre poistenca je dôležité získať dlhšie obdobie dôchodkového poistenia aj preto, aby poistencovi vôbec vznikol nárok na minimálny dôchodok (potrebuje získať minimálne 30 kvalifikovaných rokov).

---

prvýkrát vymeraný.“ HVOJNÍK, I. Zákon o sociálnom poistení: Komentár. In: *Epi.sk – elektronické právne informácie* [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <http://epi2.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&phContent=~/Comments/RuleComments.ascx&RuleID=28752&CTypeID=1>.

²⁰ Zvyšovanie životného minima závisí od aktuálne nižšej z veličín: rast čistých peňažných príjmov na osobu zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky alebo rast životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Pozri § 5 ods. 2. *Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

Tabuľka 2 Hraničná hodnota POMB, pri ktorej poistencovi nevznikne nárok na doplatok (suma reálneho dôchodku sa rovná presne sume minimálneho dôchodku)

Hraničná hodnota POMB, pri ktorej poistencovi nevznikne nárok na doplatok (suma reálneho dôchodku sa rovná presne sume minimálneho dôchodku)				
Získané ODP v rokoch	POMB	ADH 2015	Reálny dôchodok = ODP x POMB x ADH 2015	Minimálny dôchodok
30 rokov	0,84	10,686 5	269,50 €	269,50 €
31 rokov	0,83	10,686 5	273,40 €	273,40 €
32 rokov	0,81	10,686 5	277,40 €	277,40 €
33 rokov	0,80	10,686 5	281,30 €	281,30 €
34 rokov	0,79	10,686 5	285,30 €	285,30 €
35 rokov	0,77	10,686 5	289,30 €	289,30 €
36 rokov	0,76	10,686 5	293,20 €	293,20 €
37 rokov	0,75	10,686 5	297,20 €	297,20 €
38 rokov	0,74	10,686 5	301,10 €	301,10 €
39 rokov	0,73	10,686 5	305,10 €	305,10 €
40 rokov	0,73	10,686 5	311,10 €	311,10 €
41 rokov	0,72	10,686 5	317,00 €	317,00 €
42 rokov	0,72	10,686 5	322,90 €	322,90 €
43 rokov	0,72	10,686 5	328,90 €	328,90 €
44 rokov	0,71	10,686 5	334,80 €	334,80 €
45 rokov	0,71	10,686 5	340,80 €	340,80 €
46 rokov	0,71	10,686 5	346,70 €	346,70 €
47 rokov	0,70	10,686 5	352,70 €	352,70 €
48 rokov	0,70	10,686 5	358,60 €	358,60 €
49 rokov	0,70	10,686 5	364,50 €	364,50 €
50 rokov	0,69	10,686 5	370,50 €	370,50 €

Prameň: Vlastný výpočet autora. Poznámka: Reálny dôchodok je zvýšený ešte o každoročnú valorizáciu, napríklad starobný dôchodok sa v roku 2015 zvyšoval o 5,20 EUR, invalidný dôchodok s MP > 70 % sa v roku 2015 zvyšoval o 4,60 EUR.

Z uvedeného vyplýva, že minimálny dôchodok zotrie rozdiely medzi dôchodkami poistencov, ktorí pracovali, respektíve boli dôchodkovo poistení, prípadne získali obdobie dôchodkového poistenia za rovnako dlhé obdobie, avšak platili poistné z rozdielnych vymeriavacích základov. Princíp zásluhovosti v dávkovej formule dôchodku nie je vyjadrený len počtom získaných rokov obdobia dôchodkového poistenia, ale aj výškou POMB ako priemeru osobných mzdových bodov dosiahnutých v rozhodujúcom období. Výška osobného mzdového bodu za každý kalendárny rok

účasti poistenca na dôchodkovom poistení závisí od výšky odvedených (zaplatených) príspevkov do základného fondu starobného poistenia alebo do základného fondu invalidného poistenia. Inými slovami, v dôsledku vyplácania minimálneho dôchodku sa zotrie rozdiel v dôchodku medzi poistencami, ktorí síce získali rovnako dlhé obdobie dôchodkového poistenia, avšak platili rozdielne príspevky na dôchodkové poistenie (vyššie a nižšie poistné).²¹

Pretože minimálny dôchodok nie je koncipovaný ako samostatná dávka, ale ako osobitná úprava zvýšenia starobného dôchodku/invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku, Sociálna poisťovňa rozhodne o zvýšení dôchodku na minimálny dôchodok ex offa, bez nutnosti podať osobitnú žiadosť zo strany poistenca.²² Sociálna poisťovňa posúdi od 1. júla 2015 nárok na zvýšenie starobného dôchodku na minimálny dôchodok pri priznaní nároku na starobný dôchodok. Nárok na zvýšenie invalidného dôchodku na minimálny dôchodok posúdi Sociálna poisťovňa po dovŕšení dôchodkového veku poberateľa invalidného dôchodku po 1. júli 2015.

---

²¹ Napríklad poistenci A aj B boli dôchodkovo poistení 30 rokov; poistenc A dosiahol POMB vo výške 0,84 a poistenc B dosiahol POMB vo výške 0,3; obidvaja majú nárok na dôchodok vo výške 269,50 EUR, aj keď poistenc A si na túto výšku „reálne zarobil“ a poistencovi B bolo doplatené na dôchodok zo štátneho rozpočtu 173,30 EUR. Poistencom, ktorí boli dôchodkovo poistení 30 rokov a dosiahli POMB rovný alebo vyšší ako 0,84, štát na dôchodok nebude doplácať, lebo majú dôchodok vyšší alebo rovný minimálnemu dôchodku. Poistenci A aj B boli dôchodkovo poistení 40 rokov; poistenc A dosiahol POMB vo výške 0,73 a poistenc B dosiahol POMB vo výške 0,3; obidvaja majú nárok na dôchodok vo výške 311,10 EUR, aj keď poistenc A si na túto výšku „reálne zarobil“ a poistencovi B bolo doplatené na dôchodok zo štátneho rozpočtu 182,80 EUR. Poistencom, ktorí boli dôchodkovo poistení 40 rokov a dosiahli POMB rovný alebo vyšší ako 0,73, štát na dôchodok nebude doplácať, lebo majú dôchodok vyšší alebo rovný minimálnemu dôchodku. Poistenci A aj B boli dôchodkovo poistení 45 rokov; poistenc A dosiahol POMB vo výške 0,71 a poistenc B dosiahol POMB vo výške 0,3; obidvaja majú nárok na dôchodok vo výške 340,80 EUR, aj keď poistenc A si na túto výšku „reálne zarobil“ a poistencovi B bolo doplatené na dôchodok zo štátneho rozpočtu 196,50 EUR. Poistencom, ktorí boli dôchodkovo poistení 45 rokov a dosiahli POMB rovný alebo vyšší ako 0,71, štát na dôchodok nebude doplácať, lebo majú dôchodok vyšší alebo rovný minimálnemu dôchodku.

²² Poznámka: Na rozdiel od nároku na výplatu samostatnej dávky zo systému sociálneho poistenia, pre ktorej priznanie a vyplácanie je potrebné podať zo strany poistenca žiadosť o priznanie, respektíve žiadosť o výplatu dávky. Podľa § 109 ods. 2 zákona o sociálnom poistení nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených týmto zákonom na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Tabuľka 3 Výška doplatku do minimálneho dôchodku v roku 2015 zo skutočne vymeraného dôchodku na základe reálnych vymeriavacích základov, z ktorých sa platilo poistné

Výška doplatku do minimálneho dôchodku v roku 2015 zo skutočne vymeraného dôchodku na základe reálnych vymeriavacích základov, z ktorých sa platilo poistné							
		Starobný dôchodok POMB = 0,3		Starobný dôchodok POMB = 0,5		Starobný dôchodok POMB = 0,7	
Získané obdobie dôchodkového poistenia v rokoch	Minimálny dôchodok	Reálny dôchodok v EUR	Doplatok do minimálneho dôchodku	Reálny dôchodok v EUR	Doplatok do minimálneho dôchodku	Reálny dôchodok v EUR	Doplatok do minimálneho dôchodku
30 rokov	269,50 €	96,2	173,30 €	160,3	109,20 €	224,5	45,00 €
31 rokov	273,40 €	99,4	174,00 €	165,7	107,70 €	231,9	41,50 €
32 rokov	277,40 €	102,6	174,80 €	171,0	106,40 €	239,4	38,00 €
33 rokov	281,30 €	105,8	175,50 €	176,4	104,90 €	246,9	34,40 €
34 rokov	285,30 €	109,1	176,20 €	181,7	103,60 €	254,4	30,90 €
35 rokov	289,30 €	112,3	177,00 €	187,1	102,20 €	261,9	27,40 €
36 rokov	293,20 €	115,5	177,70 €	192,4	100,80 €	269,3	23,90 €
37 rokov	297,20 €	118,7	178,50 €	197,8	99,40 €	276,8	20,40 €
38 rokov	301,10 €	121,9	179,20 €	203,1	98,00 €	284,3	16,80 €
39 rokov	305,10 €	125,1	180,00 €	208,4	96,70 €	291,8	13,30 €
40 rokov	311,10 €	128,3	182,80 €	213,8	97,30 €	299,3	11,80 €
41 rokov	317,00 €	131,5	185,50 €	219,1	97,90 €	306,8	10,20 €
42 rokov	322,90 €	134,7	188,20 €	224,5	98,40 €	314,2	8,70 €
43 rokov	328,90 €	137,9	191,00 €	229,8	99,10 €	321,7	7,20 €
44 rokov	334,80 €	141,1	193,70 €	235,2	99,60 €	329,2	5,60 €
45 rokov	340,80 €	144,3	196,50 €	240,5	100,30 €	336,7	4,10 €
46 rokov	346,70 €	147,5	199,20 €	245,8	100,90 €	344,2	2,50 €
47 rokov	352,70 €	150,7	202,00 €	251,2	101,50 €	351,6	1,10 €
48 rokov	358,60 €	153,9	204,70 €	256,5	102,10 €	359,1	nie je
49 rokov	364,50 €	157,1	207,40 €	261,9	102,60 €	366,6	nie je
50 rokov	370,50 €	160,3	210,20 €	267,2	103,30 €	374,1	nie je

Prameň: Vlastný výpočet autora. Poznámka: Reálny dôchodok je zvýšený ešte o každoročnú valorizáciu, ktorú tabuľka nezohľadňuje, napríklad starobný dôchodok sa v roku 2015 zvyšoval o 5,20 EUR, invalidný dôchodok s MP > 70 % sa v roku 2015 zvyšoval o 4,60 EUR. Výška doplatku bude teda reálne nižšia o každoročnú valorizáciu, napríklad starobný dôchodok sa v roku 2015 zvyšoval o 5,20 EUR, invalidný dôchodok s MP > 70 % sa v roku 2015 zvyšoval o 4,60 EUR.

V prípade už vyplácaných dôchodkov, Sociálna poisťovňa rozhodne bez žiadosti do 60 dní od zistenia rozhodujúcich skutočností (najmä ohľadom splnenia podmienky maximálnej výšky celkového úhrnu dôchodkov, kde je potrebné zistiť sumu dôchodku vyplácaného z cudziny, dôchodku z osobitného systému policajtov a vojakov; a prípadne tiež ohľadne splnenia podmienky kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia, kde je nutné napríklad zistiť dĺžku obdobia dôchodkového poistenia získaného v cudzine). Za účelom zistenia rozhodujúcich skutočností Sociálna poisťovňa zašle niektorým poberateľom dôchodkov písomnú výzvu na preukázanie skutočností rozhodujúcich pre nárok na minimálny dôchodok.²³

Zvýšenie sumy dôchodku na sumu minimálneho dôchodku u poistencov, ktorí majú okrem starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku aj iný dôchodkový príjem

Ak sa poistencovi vypláca po dovŕšení dôchodkového veku okrem starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku aj:

- a) vdovský dôchodok alebo vdovecký dôchodok,
- b) dôchodok zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov,
- c) dôchodok z cudziny, ktorý je obdobný starobnému dôchodku, invalidnému dôchodku, pozostalostnému dôchodku,
- d) v prípade poberateľa invalidného dôchodku aj dôchodok z II. piliera, ak bol poistenec sporiteľom,

t.j. ak poistenec poberá po dovŕšení dôchodkového veku popri starobnom alebo invalidnom dôchodku aj iný dôchodkový príjem (s výnimkou poberania dôchodku z II. piliera u poberateľa starobného dôchodku), potom suma zvýšenia dôchodku na minimálny dôchodok bude maximálne do výšky rozdielu sumy minimálneho dôchodku a celkového dôchodkového príjmu tvoreného z uvedených príjmov.²⁴ Suma zvýšenia na mini-

²³ Pozri § 293dl zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2015. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

²⁴ Pozri § 82b ods. 3 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z.: Suma starobného dôchodku alebo suma invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku sa zvýši tak, aby suma tohto dôchodku alebo úhrn súm podľa písmena c) sa rovnal sume minimálneho dôchodku... *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.* Do celkového úhrnu dôchodkov na určenie minimálnej sumy dôchodku poberateľa starobného dôchodku sa započítava starobný dôchodok a pozosta-

málny dôchodok u sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku môže byť ešte o čosi nižšia, čo objasníme v nasledujúcom texte.

Suma minimálneho dôchodku poberateľa starobného dôchodku, ktorý bol sporiteľom v II. pilieri

Je potrebné zdôrazniť, že spôsob určenia sumy minimálneho dôchodku v prípade sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku sa odlišuje od situácie sporiteľa – poberateľa invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku:

1. minimálny dôchodok sporiteľa – poberateľa invalidného dôchodku sa po dovŕšení dôchodkového veku pomerne neznižuje o dĺžku obdobia sporenia v II. pilieri,²⁵ avšak zato sa do celkového dôchodkového príjmu sporiteľa – poberateľa invalidného dôchodku započítava starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok vyplácaný z II. piliera;²⁶
2. minimálny dôchodok sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku sa znižuje v pomere, v akom boli v jednotlivých rokoch odvádzané príspevky na jeho osobný účet v II. pilieri voči celkovým príspevkom na starobné dôchodkové poistenie a sporenie,²⁷ pričom do obdobia

---

lostný dôchodok zo systému sociálneho poistenia, dôchodok zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, a napokon dôchodok z cudziny, ktorý je obdobný starobnému dôchodku, invalidnému dôchodku, pozostalostnému dôchodku. Nezapočítava sa dôchodok z II. piliera. Do celkového úhrnu dôchodkov na určenie minimálnej sumy dôchodku poberateľa invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku sa započítava invalidný dôchodok a pozostalostný dôchodok zo systému sociálneho poistenia, dôchodok zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, a tiež dôchodok z cudziny, ktorý je obdobný starobnému dôchodku, invalidnému dôchodku, pozostalostnému dôchodku, a napokon aj dôchodok z II. piliera.

²⁵ Poznámka: § 82b ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. sa vzťahuje len na poberateľa starobného dôchodku. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

²⁶ Podľa § 82b ods. 3 prvá veta zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z.: Suma starobného dôchodku alebo suma invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku sa zvýši tak, aby suma tohto dôchodku alebo *úhrn súm podľa písmena c)* sa rovnal sume minimálneho dôchodku... v spojení s § 82b ods. 3 písm. c) tretí bod zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

²⁷ Podľa § 82b ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. suma minimálneho dôchodku poberateľa starobného dôchodku, ktorý je sporiteľ alebo bol sporiteľ podľa zákona č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení, sa znižuje rovnako, ako sa znižuje suma starobného dôchodku sporiteľa. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa*

účasti na starobnom dôchodkovom sporení sa započítava len kvalifikované obdobie hodnotené na sumu minimálneho dôchodku. Avšak do celkového dôchodkového príjmu sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku sa nezapočítava starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok vyplácaný z II. piliera.²⁸

Z vyššie uvedeného vyplýva, že minimálny dôchodok sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku bude nižší ako minimálny dôchodok poberateľa starobného dôchodku, ktorý bol počas celej pracovnej kariéry iba vo všeobecnom priebežnom systéme.

Príklad:

Poistenec získal obdobie 30 kvalifikovaných rokov obdobia dôchodkového poistenia, čo zodpovedá 10 950 dňom kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia. Z toho bol sporiteľom 10 rokov, čo zodpovedá 3 650 dňom, a týchto 10 rokov patrí do obdobia pred 1. septembrom 2012 (príspevky do II. piliera tvorili vtedy ½ príspevkov na starobné poistenie – boli vo výške 9 % z vymeriavacieho základu). Jeho POMB je v hodnote 0,5 a reálny starobný dôchodok je v sume 160,30 EUR. Za obdobie sporenia získal právo na doživotný dôchodok z II. piliera v sume 40 EUR. Poistenci, ktorí neboli sporiteľmi v II. pilieri a získali 30 kvalifikovaných rokov, majú garantovaný minimálny dôchodok v sume 269,50 EUR.

Pomerná výška minimálneho dôchodku patriaca za jeden deň kvalifikovaného obdobia = 269,50 EUR / 3 650 = 0,024 611 872 EUR.

Pomerná výška minimálneho dôchodku patriaca za 10 rokov (dĺžka obdobia sporenia) = 0,024 611 872 EUR x 3 650 = 89,833 333 33 EUR.

---

mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Podľa § 66 ods. 6 zákona o sociálnom poistení sa suma starobného dôchodku poistenca, ktorý je sporiteľ alebo bol sporiteľ, sa za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení: a) pred 1. septembrom 2012 zníži o 1/2 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení; b) od 1. septembra 2012 do 31. decembra 2016 zníži o 2/9 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

²⁸ Poznámka: § 82b ods. 3 písm. c) tretí bod zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. sa týka len sporiteľa – poberateľa invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku. Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zníženie pomernej výšky minimálneho dôchodku patriacej za obdobie sporenia pred 1. septembrom 2012 (o polovicu) = 89,833 333 33 EUR x ½ = 44,916 666 67 EUR = 45 EUR.

Minimálny dôchodok sa zníži o 45 EUR, t.j. 269,50 EUR – 45 EUR = 224,50 EUR.

Tomuto poistencovi štát doplatí k starobnému dôchodku sumu 224,50 EUR – 160,30 EUR = 64,20 EUR. Daný poistenec má však i nárok na starobný dôchodok z II. piliera (podľa zadania v sume 40 EUR). Úhrnom bude mať preto poistenec dôchodkový príjem 224,50 EUR (minimálny dôchodok) + 40 EUR (starobný dôchodok z II. piliera), spolu teda 264,50 EUR. Ak by predmetný poistenec nebol sporiteľ, jeho minimálny dôchodok by bol 269,50 EUR, štát by mu doplatil až 269,50 EUR – 160,30 EUR = 109,20 EUR.

Z uvedeného príkladu vyplýva, že celkový dôchodkový príjem sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku závisí od dĺžky sporenia, od pomeru príspevkov do II. piliera k príspevkom do všeobecného systému a od výšky dôchodku z II. piliera. V praxi teda môže byť celkový dôchodkový príjem sporiteľa, ktorému štát dopláca do sumy minimálneho dôchodku, vyšší (napríklad vtedy, ak by mal poistenec z uvedeného príkladu dôchodok z II. piliera v sume 50 EUR), ale, na druhej strane, celkový dôchodkový príjem sporiteľa môže byť tiež nižší v porovnaní s celkovým dôchodkovým príjmom nesporiteľa s rovnakými zárobkami. Čím dlhšie obdobie bol poistenec sporiteľom v II. pilieri, tým nižší bude mať garantovaný (minimálny) dôchodok. Takýto poistenec má však popri minimálnom dôchodku nárok aj na dôchodok z II. piliera.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky obhajovalo uvedenú odlišnú úpravu pre sporiteľov poukázaním na riziko sporenia v II. pilieri. Podľa názoru ministerstva by štát nemal garantovať rovnakú sumu minimálneho dôchodku aj tým, ktorí išli neuvážene do rizika sporenia v II. pilieri. Odporcovia takto prijatej právnej úpravy tvrdia, že minimálny dôchodok by mal byť určený v rovnakej sume pre každého, bez ohľadu na to, či poistenec (ne)bol sporiteľom. Odporcovia poukazujú na diskrimináciu, a teda na neústavnosť prijatého riešenia.

Zákonodarca mohol upraviť určenie sumy minimálneho dôchodku sporiteľov v zásade tromi spôsobmi:

1. Určenie rovnakej sumy minimálneho dôchodku pre všetkých – pre sporiteľov i nesporiteľov v kombinácii s tým, že do celkového dôchodkového príjmu na určenie sumy minimálneho dôchodku sa ne-

- započítava dôchodok z II. piliera. Ak by však mali sporitelia s nízkymi príjmami nárok na rovnakú sumu minimálneho dôchodku ako nesporitelia, boli by vo výhodnejšom postavení. Popri minimálnom dôchodku totiž sporitelia majú nárok aj na dôchodok z II. piliera.
2. Určenie rovnakej sumy minimálneho dôchodku pre všetkých – pre sporiteľov i nesporiteľov v kombinácii s tým, že do celkového dôchodkového príjmu na určenie sumy minimálneho dôchodku sa započítava dôchodok z II. piliera. Takáto právna úprava platí v súčasnosti pre poberateľov invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku, ktorí sú zároveň sporiteľmi. Otázkou je, či bolo správne odlišne upraviť sumu minimálneho dôchodku sporiteľa – poberateľa starobného dôchodku.
  3. Zníženie sumy minimálneho dôchodku zodpovedajúce pomeru príspevkov do I. piliera (všeobecného systému riadeného Sociálnou poisťovňou) a II. piliera v spojení s tým, že do celkového dôchodkového príjmu na určenie sumy minimálneho dôchodku sa nezapočítava dôchodok z II. piliera. Uvedená právna úprava platí v súčasnosti pre poberateľov starobného dôchodku, ktorí sú zároveň sporiteľmi a majú nárok aj na dôchodok z II. piliera.

Autor štúdie sa domnieva, že ak sa už zákonodarca rozhodol posilniť princíp solidarity v systéme dôchodkového poistenia tým, že zaviedol inštitút minimálneho dôchodku, potom by takáto príjmová solidarita nemala byť vyhradená len pre určitú časť osôb (nesporiteľov). Cieľom zavedenia minimálneho dôchodku je aj podľa dôvodovej správy k novele zákona *zabezpečiť poistencovi, ktorý počas väčšiny svojho pracovného života vykonával zárobkovú činnosť, dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebol ako jednotlivец odkázaný na pomoc v hmotnej núdzi*,²⁹ teda zjednodušené, cieľom novej právnej úpravy je zvýhodniť nízkopríjmové skupiny osôb, ktoré však väčšinu života pracovali. V dôsledku uvedenej právnej úpravy poistenci, ktorí do dôchodkového systému zaplatili viac peňazí (príspevkov), preukazujú solidaritu poistencom, ktorí do dôchodkového systému prispeli reálne menej. Ak uznáme za oprávnenú určitú mieru solidarity (minimálny dôchodok), má byť takáto solidarita selektovaná a výrazne vyššia u nesporiteľov?

---

²⁹ Všeobecná časť. *Dôvodová správa k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

Žiada sa na tomto mieste uviesť, že všetci poistenci (sporitelia aj nesporitelia) prispievajú v súčasnosti pri platení poisťného v rovnakej miere do rezervného fondu solidarity (4,75 % z vymeriavacieho základu). Uvedené prostriedky sa v posledných rokoch takmer výhradne používajú na krytie deficitu v základnom fonde starobného poistenia, pričom zavedenie minimálneho dôchodku daný deficit len prehľbí. Starobné dôchodky zo všeobecného systému sú financované v súčasnosti nielen zo základného fondu starobného poistenia, ale aj z rezervného fondu solidarity. Poistenec – sporiteľ prispieva 100 % mierou do rezervného fondu solidarity, ktorého prostriedky sú v súčasnosti spotrebúvané na výplatu starobných dôchodkov zo všeobecného systému. V dôsledku pomerného zníženia sumy starobného dôchodku sporiteľa nevyužíva sporiteľ de facto v plnej miere prostriedky rezervného fondu solidarity. Napriek tomu nemá garantovanú rovnakú výšku minimálneho dôchodku v porovnaní s nesporiteľom.

Zákonná úprava sociálnych práv nesmie byť ponechaná svojvôli zákonodarcu, ale má rešpektovať článok 1 Listiny základných práv a slobôd³⁰ (upravujúci zásadu rovnosti) a článok 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (upravujúci zákaz diskriminácie a zaručenie základných práv a slobôd všetkým bez rozdielu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine, majetku, rodu alebo iného postavenia).³¹ Skutočnosť, že určitá osoba je sporiteľom v II. pilieri, môžeme považovať za iné postavenie.

Je spravodlivé priznať, že model č. 2 môže podporovať motiváciu poistenca stať sa sporiteľom v II. pilieri, nakoľko v prípade, ak by sporiteľ dosiahol z II. piliera len nízky dôchodok, celkový dôchodkový príjem by mal stále štátom garantovaný na úrovni sumy minimálneho dôchodku. Takto by riziko nevýnosného investovania prešlo čiastočne zo strany sporiteľa na štát. Na druhej strane je možné, že sporitelia svoje úspory zhodnotia v II. pilieri výnosnejšie, a práve v dôsledku ich účasti na sporení bude ich celkový dôchodkový príjem vyšší ako suma minimálneho dôchodku garantovaná nesporiteľom.

---

³⁰ Listina základných práv a slobôd bola prijatá ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky č. 23/1991 Zb.

³¹ Pozri k tomu *Nález Ústavného súdu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 8/07* [2010-03-23] [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=65742&pos=1&cnt=1&typ=result>.

Uznávame, že štát garantuje rovnakú výšku minimálneho dôchodku pre sporiteľov aj nesporiteľov v rozsahu ich príspevkov platených do všeobecného systému. Ak však bolo cieľom úpravy prostredníctvom minimálneho dôchodku zabezpečiť minimálnu životnú úroveň všetkým osobám, ktoré pracovali aspoň 30 rokov, mala by sa takáto sociálna ochrana vzťahovať na sporiteľov aj nesporiteľov rovnako. Vo svojej podstate je minimálny dôchodok dávkou štátnej sociálnej pomoci, pretože ide z hľadiska poistného systému o nesystémovú dávku (nekrytú príspevkami), a tiež preto, že dorovnanie do sumy minimálneho dôchodku je financované zo štátneho rozpočtu. Dávky sociálnej pomoci by mali byť v zásade poskytované rovnakému okruhu osôb, pričom pre ich výplatu je rozhodujúci finálny stav (napríklad hmotná núdza), a nie predošlý spôsob života či predchádzajúce rozhodnutia (účasť na sporení v II. pilieri). Nerovnaké zaobchádzanie spočívajúce v nižšej sociálnej ochrane sporiteľov podľa nás môžeme považovať za zásah do ústavného princípu rovnosti,³² a to napriek tomu, že je možná situácia, že sporitelia môžu mať v kombinácii s dôchodkom z II. piliera a dorovnaním pomernej sumy do minimálneho dôchodku celkový dôchodkový príjem vyšší ako nesporitelia s rovnakými príjmami. Uvedená situácia by však nemohla nastať, ak by aj pre sporiteľov – poberateľov starobného dôchodku bola prijatá rovnaká právna úprava ako pre poberateľov invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku – t.j. všeobecne rovnaká suma minimálneho dôchodku, pričom do jeho sumy sa započítava aj dôchodok z II. piliera. Takéto riešenie by sme považovali za najvhodnejšie (t.j. model 2).

Výpočet sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi, ktorému bol dôchodok zvýšený na sumu minimálneho dôchodku

Účelom inštitútu minimálneho dôchodku nie je zabezpečovať a zvyšovať príjem pozostalých. Nakoľko je suma pozostalostného dôchodku priamo odvodená od sumy základného dôchodku (suma vdovského dôchodku a vdoveckého dôchodku je 60 % zo sumy základného dôchodku; suma sirotského dôchodku je 40 % zo sumy základného dôchodku, z ktorého bola vymeraná), bolo nevyhnutné v zákone výslovne ustanoviť, že na ur-

---

³² Odpoveď na túto otázku dá zrejme až Ústavný súd Slovenskej republiky. Skupina poslancov zvažuje podať podnet na Ústavný súd Slovenskej republiky. ONUFEROVÁ, M. Sporitelia v druhom pilieri budú mať nižší minimálny dôchodok. In: *Denník N* [online]. 2015-05-13 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/131220/sporitelia-v-druhom-pilierii-budu-mat-nizsi-minimalny-dochodok/>.

čenie sumy pozostalostného dôchodku sa použije suma starobného/invalidného dôchodku bez jej zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku.³³

Určenie pevnej sumy zvýšenia pre každoročné zvyšovanie dôchodkov vzhľadom na existenciu inštitútu minimálneho dôchodku

Pevná suma zvýšenia starobných a invalidných dôchodkov závisí okrem iného aj od priemernej mesačnej sumy starobného dôchodku, priemernej mesačnej sumy invalidného dôchodku priznaného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a priemernej mesačnej sumy invalidného dôchodku priznaného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %.³⁴ Na určenie priemernej mesačnej sumy uvedených dôchodkov sa zohľadňuje suma starobného dôchodku a suma invalidného dôchodku bez jej zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku.³⁵ To znamená, že pri každoročnom valorizovaní dôchodkov sa vychádza z reálnych súm starobných a invalidných dôchodkov. Ak by sa do priemeru súm dôchodkov zahŕňala aj suma dôchodku zvýšená na minimálny dôchodok, výsledná pevná suma, o ktorú by sa každoročne zvyšovali starobné a invalidné dôchodky, by bola vyššia, čo by nebolo želané.

Každoročné zvyšovanie dôchodkov a inštitút minimálneho dôchodku

Nakoľko sa vyplácané dôchodky zvyšujú každý rok k 1. januáru o pevnú sumu, vyvstáva logická otázka, či:

---

³³ Podľa § 75 ods. 4 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2015 sa na určenie sumy vdovského dôchodku zohľadňuje suma starobného dôchodku a suma invalidného dôchodku bez jej zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku. Podľa § 77 ods. 5 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2015 sa na určenie sumy sirotského dôchodku zohľadňuje suma starobného dôchodku a suma invalidného dôchodku bez jej zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

³⁴ Pozri § 82 ods. 1 a ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Dôchodky sa zvyšujú každoročne o určené percento z priemernej mesačnej sumy vyplácaného konkrétneho druhu dôchodku (napríklad starobné dôchodky sa zvyšujú každoročne o určené percento z priemernej mesačnej sumy starobného dôchodku, vykázananej na základe údajov Sociálnej poisťovne k 30. júnu kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku zvyšovania). *Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

³⁵ Pozri § 82 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2015. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

- a) Sociálna poisťovňa zvýši o pevnú sumu každoročného zvýšenia vyplácaný dôchodok, ktorý bol po 1. júli 2015 zvýšený na sumu minimálneho dôchodku. *To by znamenalo, že napríklad poistenec poberá starobný dôchodok v sume 200 EUR, po 1. júli 2015 je mu zvýšený na sumu minimálneho dôchodku 269,50 EUR; od 1. januára 2016 je valorizovaný o pevnú sumu, napríklad o 5 EUR, spolu 269,50 EUR + 5 EUR = 274,50 EUR. Uvedená možnosť však nie je správna, aj keď doslovným výkladom § 82 ods. 2 zákona o sociálnom poistení³⁶ by sme mohli uvažovať aj o takomto postupe;*
- b) Sociálna poisťovňa zvýši o pevnú sumu reálny dôchodok (bez zohľadnenia zvýšenia na minimálny dôchodok), a následne valorizovaný dôchodok porovná so sumou minimálneho dôchodku. Ak je valorizovaný reálny dôchodok nižší ako minimálny dôchodok, potom Sociálna poisťovňa vypočíta opätovne sumu, o ktorú sa dôchodok zvýši až na sumu minimálneho dôchodku. Reálne tak nemusí nastať zmena v sume vyplácaného dôchodku.

Príklad:

Poistenec poberá starobný dôchodok v sume 200 EUR, po 1. júli 2015 je mu zvýšený na sumu minimálneho dôchodku 269,50 EUR; od 1. januára 2016 je valorizovaný o pevnú sumu, napríklad o 5 EUR, spolu 200 EUR + 5 EUR na sumu 205 EUR. Nakoľko je táto suma nižšia ako minimálny dôchodok, je daný dôchodok opätovne dorovnaný na minimálny dôchodok v sume 269,50 EUR. Správnosť takéhoto postupu potvrdzuje aj text z dôvodovej správy k zákonu, ktorým sa zaviedol minimálny dôchodok.³⁷

³⁶ V § 82 ods. 1 a ods. 2 zákona o sociálnom poistení je použité spojenie *starobný dôchodok vyplácaný k 1. januáru príslušného kalendárneho roka sa zvyšuje*, teda aktuálne vyplácaný starobný dôchodok sa zvyšuje. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

³⁷ Z dôvodovej správy k zákonu č. 140/2015 Z.z. k čl. I k bodom 11 a 12: „Zvýšenie starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku na minimálny dôchodok patrí poberateľovi tejto dôchodkovej dávky len počas obdobia, pokým poistencov úhrnný dôchodkový príjem nepresiahol ustanovenú hranicu. Nárok na minimálny dôchodok prichádza do úvahy, ak starobný, respektíve invalidný dôchodok vo vymeranej, zákonnej sume, do ktorej nepochybne patrí aj valorizácia, je nižší ako minimálny dôchodok. Preto je potrebné pri posudzovaní nároku na zvýšenie (valorizáciu) starobného dôchodku, respektíve invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku vychádzať zo sumy tejto dôchodkovej dávky pred jej zvýšením na minimálny dôchodok. Z tohto dôvodu sa zvýšenie na minimálny dôchodok nevalorizuje. Pred valorizáciou minimálneho dôchodku sa zvýšenie podľa § 82b z tohto dôchodku odpočíta. Po vykonaní valorizácie sa znovu posúdi nárok na minimálny dôchodok. Zvýšenie dôchodku (valorizácia) sa pripočíta k sume starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, ktorých suma bola určená

Môže nastať aj situácia, že reálny úhrn dôchodkov presiahne z dôvodu valorizácie dôchodkov ustanovenú sumu minimálneho dôchodku. Odvtedy sa prestane realizovať dorovnávanie dôchodku na minimálny dôchodok.

Príklad:

Poistenec poberá starobný dôchodok v sume 266 EUR, po 1. júli 2015 je mu zvýšený na sumu minimálneho dôchodku 269,50 EUR; od 1. januára 2016 je valorizovaný o pevnú sumu, napríklad o 5 EUR, spolu 266 EUR + 5 EUR na sumu 271 EUR. Nakoľko je táto suma vyššia ako suma minimálneho dôchodku, zvýšenie na minimálny dôchodok sa poberateľovi dôchodkovej dávky vyplácať ďalej nebude.

Vzhľadom na uvedenú interpretačnú nejasnosť by bolo potrebné dôslednejšie upraviť v § 82 zákona o sociálnom poistení každoročnú valorizáciu starobných a invalidných dôchodkov, ktoré boli predtým zvyšované na sumu minimálneho dôchodku.

Súbeh minimálneho dôchodku s inými dôchodkami

Pri súbehu viacerých dôchodkov je potrebné vychádzať zo sumy reálneho dôchodku, bez zohľadnenia sumy zvýšenia na minimálny dôchodok. V prípade súbehu základného dôchodku a pozostalostného dôchodku sa vypláca ďalej vyšší dôchodok v plnej sume a nižší dôchodok sa vypláca v sume jednej polovice. Pri posudzovaní podmienok pre zvyšovanie dôchodku na minimálny dôchodok je nutné zistiť, či úhrn všetkých reálne vyplácaných dôchodkov nepresahuje zákonnú sumu minimálneho dôchodku. U poberateľa viacerých dôchodkov podľa zákona o sociálnom poistení je preto potrebné najprv vykonať súbeh dôchodkov. Po vykonaní súbehu sa porovnáva úhrn reálne vyplácaných dôchodkov s výškou minimálneho dôchodku poistenca, závislou od dĺžky kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia:

1. V prípade, ak je suma minimálneho dôchodku vyššia ako úhrn reálne vyplácaných dôchodkov, starobný dôchodok sa zvýši tak, aby sa úhrn vyplácaných dôchodkov rovnal sume minimálneho dôchodku.

---

na základe obdobia dôchodkového poistenia a vymeriavacích základov a stáva sa ich súčasťou. Z uvedeného dôvodu sa musia v prvom rade tieto dôchodky valorizovať, a až potom posudzovať, či sú splnené podmienky na ich zvýšenie podľa § 82b (minimálny dôchodok).“ *Dôvodová správa k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

Príklad:

Poistenec s kvalifikovaným ODP = 40 rokov poberá starobný dôchodok v sume 150 EUR a vdovský dôchodok v sume 100 EUR.

Súbeh: 150 EUR > 100 EUR, z toho vyplýva, že starobný dôchodok sa bude vyplácať po súbehu v sume 150 EUR a vdovský dôchodok v sume 50 EUR.

Minimálny dôchodok pre poistenca s kvalifikovaným ODP 40 rokov = 311,10 EUR.

Celkový úhrn vyplácaných dôchodkov 150 EUR + 50 EUR = 200 EUR je nižší ako minimálny dôchodok v sume 311,10 EUR, preto sa dôchodok poistenca zvýši až na túto sumu.

Takýto postup je logický, nakoľko pri výplate viacerých dôchodkov je až po vykonaní súbehu dôchodkov jasné, aký je celkový úhrn vyplácaných dôchodkov. Tento úhrn môžeme následne porovnať so sumou minimálneho dôchodku.

2. V prípade, ak bol starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok zvýšený na sumu minimálneho dôchodku a neskôr bol tomuto poistencovi priznaný pozostalostný dôchodok, opätovne je potrebné pri súbehu vychádzať z reálnych súm dôchodkov.

Príklad:

Poistenkyňa s kvalifikovaným ODP = 40 rokov poberá starobný dôchodok vyplácaný v sume 140 EUR, zvýšený po 1. júli 2015 na sumu minimálneho dôchodku 311,10 EUR. Následne má priznaný vdovský dôchodok v sume 300 EUR.

Súbeh: 300 EUR > 140 EUR, z toho vyplýva, že vdovský dôchodok sa bude vyplácať po súbehu v sume 300 EUR a starobný dôchodok sa bude vyplácať v sume jednej polovice, t.j. 70 EUR. Celkový úhrn starobného dôchodku a vdovského dôchodku je 370 EUR, čo je suma vyššia ako minimálny dôchodok, preto už nie je potrebné dôchodok upravovať na minimálny dôchodok.³⁸

---

³⁸ Poznámka: Ak by sme napríklad v tomto prípade vykonali súbeh starobného dôchodku v sume zvýšenej na minimálny dôchodok, v skutočnosti by sa krátil na polovicu vyšší vdovský dôchodok, čo by pre uvedenú poistenkyňu nebolo výhodné (311,10 EUR > 300 EUR). Potom by úhrn starobného dôchodku v sume 140 EUR a polovičného vdovského dôchodku v sume 150 EUR bol 290 EUR, čo by znamenalo reálne oveľa nižší dôchodok, ktorý by po zvýšení na minimálny dôchodok bol len v sume 311,10 EUR.

Minimálny dôchodok a pomoc v hmotnej núdzi

Systém sociálneho zabezpečenia je okrem poistného systému tvorený aj systémom štátnej sociálnej podpory a systémom štátnej sociálnej pomoci. Jedným zo základných pilierov sociálnej pomoci je poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi osobám, ktorých príjem, respektíve spoločný príjem všetkých členov domácnosti nedosahuje sumu životného minima, avšak len za predpokladu, že si členovia domácnosti nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku alebo uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Pomoc v hmotnej núdzi sa realizuje najmä prostredníctvom poskytovania dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi.

Poberateľovi starobného dôchodku, respektíve poberateľovi invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku môže vzniknúť predovšetkým nárok na dávku v hmotnej núdzi, nárok na ochranný príspevok a nárok na príspevok na bývanie. V prípade, ak ide o domácnosť jednotlivca, potom je výška dávky v hmotnej núdzi v sume 61,60 EUR mesačne, ochranný príspevok je v sume 63,07 EUR mesačne a príspevok na bývanie je v sume 55,80 EUR mesačne,³⁹ spolu ide o dávky a príspevky v sume 180,47 EUR.

Suma pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi úhrnom týchto súm a úhrnom súm príjmov domácnosti. Za príjem je považovaný, samozrejme, aj dôchodok, avšak nezapočítava sa na účely pomoci v hmotnej núdzi v plnej sume, ale je znížený o 25 %. V prípade, ak poistenec získal obdobie dôchodkového poistenia viac ako 25 rokov, potom sa uvedená suma zvyšuje o 1 % priznaného starobného dôchodku za každý ďalší rok dôchodkového poistenia získaného po 25. roku dôchodkového poistenia.

Príklad:

Poistenec získal obdobie dôchodkového poistenia 30 rokov, býva na vlastnom alebo prenájatom byte, poberal pred 1. júnom 2015 starobný dôchodok v sume 200 EUR a požiadal o pomoc v hmotnej núdzi.

Riešenie:

1. suma dávok pomoci v hmotnej núdzi vo výške = 180,47 EUR;

---

³⁹ Pozri § 10 ods. 2 písm. a), § 11 ods. 2 písm. a) a 14 ods. 2 písm. a). Zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

2. *suma starobného dôchodku = 200 EUR;*
3. *zníženie započítateľnej sumy dôchodku za 30 rokov ODP = 200 EUR – (25 + 5) % z 200 EUR = 140 EUR;*
4. *pomoc v hmotnej núdzi = 180,47 EUR – 140 EUR = 40,47 EUR.*

Uvedený poistenec mal nárok okrem daného dôchodku aj na pomoc v hmotnej núdzi v sume 40,47 EUR. Celkovo dosiahol jeho príjem spolu s vyplácaným starobným dôchodkom sumu 240,47 EUR.

Z uvedeného vyplýva, že poberateľ starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku ako jeho jediného príjmu, ktorý žil sám vo vlastnom alebo prenajatom byte, respektíve s právom doživotného užívania, mal pred 1. júlom 2015 nárok na pomoc v hmotnej núdzi v zásade vtedy, ak suma jeho započítateľných príjmov nepresiahla sumu 180,47 EUR. V prípade, ak poberateľ starobného dôchodku ako jeho jediného príjmu získal 30 rokov obdobia dôchodkového poistenia, mal nárok na pomoc v hmotnej núdzi, ak 70 % jeho starobného dôchodku nepresahovalo sumu 180,47 EUR (t.j. v prípade, ak jeho starobný dôchodok nepresahoval sumu 257,80 EUR). Poberateľ invalidného dôchodku ako jeho jediného príjmu mal nárok na pomoc v hmotnej núdzi, ak 75 % jeho invalidného dôchodku nepresahovalo sumu 180,47 EUR (t.j. v prípade, ak jeho invalidný dôchodok nepresahoval sumu 240,60 EUR).

Poberatelia starobného dôchodku/invalidného dôchodku v dôchodkovom veku, ktorí získali 30 rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia, nebudú po 1. júli 2015 odkázaní na pomoc v hmotnej núdzi. Suma zvýšenia dôchodku, o ktorú sa dorovnáva dôchodok na sumu minimálneho dôchodku, sa započítava v plnom rozsahu do príjmov osoby na účely pomoci v hmotnej núdzi.⁴⁰ Vzhľadom na výšku minimálneho dôchodku vo vzťahu k súčasnej sume pomoci v hmotnej núdzi je objektívne nemožné, aby osobe, ktorej bol zvýšený dôchodok na minimálny dôchodok, vznikol nárok na dávku v hmotnej núdzi alebo na príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Preto pri hodnotení ekonomických dopadov novoprijatej úpravy minimálneho dôchodku je okrem výdavkov na dorovnávanie dôchodkov nutné zohľadniť aj úsporu spočívajúcu v zastavení poskytovania pomoci v hmotnej núdzi poberateľom starobných dôchodkov/invalidných dôchodkov po dovŕšení dôchodkového veku, ktorí získali 30 rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia.

---

⁴⁰ Pozri čl. VII. Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Argumenty za a proti zavedeniu inštitútu minimálneho dôchodku

Finančná náročnosť inštitútu minimálneho dôchodku

Argumentom proti zavedeniu inštitútu minimálneho dôchodku je iste jeho finančná náročnosť. Nakoľko zvýšenie sumy dôchodku na sumu minimálneho dôchodku nesúvisí s výškou odvedených príspevkov na poistnom na starobné dôchodkové poistenie – nie je protiplnením za predchádzajúce platenie príspevkov, výdavky na takto zvýšené dôchodky nemôžu byť hradené z prostriedkov v základnom fonde starobného dôchodkového poistenia. Na úhradu uvedených nákladov poskytuje finančné prostriedky štát na osobitný účet Sociálnej poisťovne.⁴¹ V roku 2016 pôjde o sumu približne 32 miliónov EUR, určenú pre cca 72 000 poistencov.⁴² Počet dotknutých osôb poberajúcich pomoc v hmotnej núdzi, ktoré uvedená zmena pozitívne ovplyvní, sa predpokladá v roku 2015 v počte 3 200 osôb. Úspora na dávkach pomoci v hmotnej núdzi v roku 2016 sa odhaduje na 823 615 EUR.

Základný fond starobného dôchodkového poistenia je už niekoľko rokov v strate; napríklad v roku 2013 bol zaznamenaný bilančný rozdiel medzi príjmami a výdavkami fondu v sume 1 292 889 000 EUR. Uvedený deficit bol v danom roku krytý prostriedkami z rezervného fondu solidarity a prebytkami v ostatných základných fondoch sociálneho poistenia. Aj v prípade, ak by sme deficit znížili o postúpené príspevky na starobné dôchodkové sporenie (v roku 2013 v celkovej sume 413 627 000 EUR), deficit základného fondu starobného dôchodkového poistenia v roku 2013 dosiahol viac ako 879 miliónov EUR.⁴³ Pri takýchto sumách predstavuje plánovaných 32 miliónov EUR, vyčlenených na dorovnanie dôchodkov na sumu minimálneho dôchodku, nie až takú veľkú sumu.

---

⁴¹ Pozri § 168a ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2015. *Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

⁴² Pozri *Doložka vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.*

⁴³ Pozri Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2013. In: *Sociálna poisťovňa* [online]. 2014. 18 s. [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: http://www.socpoist.sk/ext_dok-01_14_02_sprava-o-hosp-sp-v-roku-2013---dr-sp/57159c.

Zlá sociálna situácia osoby sa má riešiť v systéme sociálnej pomoci

Ďalším argumentom proti zavedeniu inštitútu minimálneho dôchodku by mohlo byť, že zlá sociálna situácia má byť riešená v inom podsysteme sociálneho zabezpečenia, a to v systéme sociálnej pomoci a výhradne prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi. Pred 1. júlom 2015 mal poberateľ starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku v prípade príjmov pod hranicou životného minima nárok na dávku v hmotnej núdzi, na ochranný príspevok, a pokiaľ má užívacie právo k nehnuteľnosti (vlastníctvo, nájom, právo doživotného užívania), potom mal nárok aj na príspevok na bývanie, a to všetko v sume 180,47 EUR. V prípade, ak poberal dôchodok, časť sumy dôchodku sa mu započítavala do tejto sumy, avšak maximálne do výšky 75 % sumy dôchodku (mohla sa započítavať aj len do výšky 60 % sumy dôchodku, a to v prípade, ak získal 40 rokov obdobia dôchodkového poistenia). Viac sme sa o uvedenej skutočnosti zmienili v predchádzajúcej stati.

Ak by sa doterajšia výška pomoci v hmotnej núdzi pre danú skupinu osôb zdala nízka, bolo by možné zvýšiť sumu napríklad ochranného príspevku pre túto skupinu osôb, respektíve znížiť mieru započítania dôchodkov ako príjmov v sume celkovej pomoci v hmotnej núdzi.

Takisto je potrebné poukázať na skutočnosť, že príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny posudzuje pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi aj to, či si žiadateľ nemôže zvýšiť svoju deklarovanú životnú úroveň svojím majetkom alebo uplatnením nárokov. Nepriaznivá sociálna situácia takýchto osôb sa skúma a pravidelne kontroluje. Nárok na minimálny dôchodok budú mať aj tí, ktorí si vďaka svojmu majetku žijú „nad pomery bežných ľudí“, avšak z určitých dôvodov majú nízky dôchodok. Pomoc v hmotnej núdzi sa neposkytuje tým, ktorých sociálna situácia je zabezpečená inými príjmami, napríklad z prenajímania nehnuteľnosti, vysokým príjmom manžela v spoločnej domácnosti, iným príjmom dôchodcu z pracovnej činnosti. Môže dochádzať tiež k paradoxom, keď nárok na minimálny dôchodok budú mať aj osoby, ktoré síce majú vymeraný nízky dôchodok, ale sú v dobrej finančnej situácii a materiálne zabezpečené.

Na druhej strane sa žiada poukázať na skutočnosť, že zavedením inštitútu minimálneho dôchodku dochádza k zníženiu byrokracie, t.j. nákladov spojených so zisťovaním skutočností ohľadom nároku na pomoc v hmotnej núdzi a nákladov spojených s poskytovaním pomoci v hmotnej núdzi. Podobne bude dotknutá skupina dôchodcov odbremenená od po-

dávania opakovaných žiadostí o pomoc v hmotnej núdzi (minimálny dôchodok bude Sociálna poisťovňa vyplácať ex offa).

Podporovatelia minimálneho dôchodku ďalej často poukazujú na skutočnosť, že dôchodcovia s nízkymi dôchodkami, ktorí majú nárok na sociálne dávky, nemajú prehľad, na ktoré dávky majú nárok či ktorá inštitúcia dávky vypláca. Mnohí z nich z uvedených dôvodov nežiadajú o všetky dávky, na ktoré majú nárok, aj keď žijú na hranici chudoby.

Je minimálny dôchodok spravodlivý?

Minimálny dôchodok je nepochybne inštitútom, ktorý znamená posilnenie solidarity v našom dôchodkovom systéme. Za veľmi pozitívne považujeme to, že nárok na dorovnanie nízkeho dôchodku vznikne len poistencom, ktorí získali obdobie 30 rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia a že jeho výška bude rozdielna priamo úmerne zvyšujúcu sa počtu získaných rokov účasti na dôchodkovom poistení. Na minimálny dôchodok budú mať teda nárok len tí, ktorí „pracovali“ dostatočne dlhé obdobie a nárok na dorovnanie dôchodku na sumu minimálneho dôchodku nevznikne tým, ktorí „nepracovali“ veľkú časť svojho života. Podporovatelia minimálneho dôchodku by mohli tvrdiť približne nasledovné: je sociálne spravodlivé, aby osoby, ktoré väčšiu časť svojho života pracovali, avšak dosahovali len veľmi nízke príjmy, mali štátom garantovanú aspoň určitú minimálnu výšku dôchodku.

Na druhej strane, inštitút minimálneho dôchodku stiera rozdiel medzi dôchodkami, napriek rozdielnym príspevkom poistencov na dôchodkové poistenie – teda napriek skutočnosti, že niektorí poistenci počas svojho života zaplatili do systému dôchodkového poistenia oveľa viac peňazí ako poistenci, ktorých sa bude týkať zvýšenie na minimálny dôchodok. Princíp zásluhovosti, ktorý môžeme pozorovať na proporčnom pomere medzi výškou odvedených príspevkov na poistnom na starobné dôchodkové poistenie a výškou starobného dôchodku, je realizovaný výpočtovým parametrom priemerného osobného mzdového bodu. Pri prijatí súčasného zákona o sociálnom poistení bol výpočet starobného dôchodku nastavený tak, aby poistenec, ktorý pracoval 40 rokov a zárobky mal na úrovni priemernej mzdy, dosiahol starobný dôchodok vo výške 50 % aktuálnej hrubej priemernej mzdy, teda dôchodok na úrovni pri-

blízne 65 % svojho čistého príjmu.⁴⁴ Čistá zásluhovosť v systéme dôchodkového poistenia však už dávnejšie neexistuje; zásluhovosť bola oslabená prostredníctvom inštitútov redukcie a maximálnej hodnoty priemerného osobného mzdového bodu, a taktiež v dôsledku započítavania osobného mzdového bodu maximálne v hodnote 3 (napriek tomu, že poistné na dôchodkové poistenie sa môže platiť až do výšky 5-násobku priemernej mzdy). Nová právna úprava minimálneho dôchodku zásluhovosť v dôchodkovom systéme ešte viac oslabí.

Odporcovia minimálneho dôchodku by mohli tvrdiť približne nasledovné: ak mal niekto po celý život nízke zárobky a tomu zodpovedajúcu životnú úroveň, nízkym dôchodkom nedochádza k rapidnému poklesu jeho doterajšej životnej úrovne (predsa len sú väčšinou náklady na život pracujúceho vyššie ako náklady dôchodcu a mzda za prácu by mala byť vyššia ako dôchodok). Zavedením inštitútu minimálneho dôchodku sa garantuje všetkým dôchodcom, ktorí získali 43 rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia, v súčasnosti dôchodok na úrovni čistej minimálnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky.⁴⁵ Aj najnižšia výmera minimálneho dôchodku pri získaných 30 kvalifikovaných rokoch v sume 269,50 EUR predstavuje až 82 % čistej minimálnej mzdy. Odporcovia minimálneho dôchodku by mohli poukázať na skutočnosť, že garantovať dôchodok aspoň na úrovni čistej minimálnej mzdy je nespravodlivé voči ľuďom, ktorí v súčasnosti poberajú taký istý príjem a pritom pracujú (a často nemajú zabezpečené stále bývanie, alebo majú malé deti).

Na minimálny dôchodok majú nárok aj osoby žijúce v zahraničí

Za problematické môžeme považovať aj to, že zvýšenie dôchodku na minimálny dôchodok bude patriť aj osobám, ktoré väčšinu svojich poistných dôb získali podľa predpisov iných štátov, no podľa slovenských právnych predpisov získali určitú poistnú dobu. Takýmto osobám vznikol nárok na čiastkový dôchodok zo systému dôchodkového poistenia v Slovenskej republike. Ak úhrn slovenského dôchodku a dôchodku vypláca-

⁴⁴ Poistenec s hrubou mzdou 1 000 EUR po zrazení preddavku na daň a poistného na sociálne a verejné zdravotné poistenie má „v čistom“ mzdu 761,68 EUR. Dôchodok 500 EUR je 65 % tejto čistej mzdy.

⁴⁵ Od 1. januára 2015 je minimálna mzda 380 EUR; po zrazení preddavkov na daň (takmer žiadnych, nakoľko sa uplatňuje inštitút nezdaniteľného minima) a poistného na sociálne a verejné zdravotné poistenie má poistenec „v čistom“ mzdu cca 327 EUR a minimálny dôchodok poistenca s ODP 43 rokov je 328,90 EUR.

ného z cudziny bude nižší ako minimálny dôchodok, úhrnný dôchodok sa zvýši na sumu minimálneho dôchodku. Ak totiž poberateľ dôchodku žijúci v zahraničí splní zákonom stanovené podmienky, má nárok na minimálny dôchodok rovnako, ako poberateľ dôchodku žijúci na území Slovenskej republiky. Podmienkou je, že takémuto poberateľovi Sociálna poisťovňa vypláca starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku.⁴⁶ Takto bude náš štát doplácať k dôchodku zo systému Slovenskej republiky aj poberateľom dôchodku žijúcim v zahraničí, ktorých nepriaznivou sociálnou situáciou by sa mal primárne zaoberať štát, v ktorom žijú.⁴⁷

Záver

Inštitút minimálneho dôchodku nie je v systéme dôchodkového zabezpečenia úplne nová vec, v minulosti sme v zákone o sociálnom zabezpečení poznali minimálnu výmeru dôchodku, ako aj inštitút sociálneho dôchodku. Inštitút minimálneho dôchodku je však úplne novým v rámci systému sociálneho poistenia. Nejedná sa o samostatnú dôchodkovú dávku v dôchodkovom poistení, ale o dávkové plnenie, ktorým sa zvyšuje suma nízkeho starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku vyplácaného ďalej aj po dovŕšení dôchodkového veku. Z toho vyplýva tiež skutočnosť, že Sociálna poisťovňa ho bude priznávať a vyplácať ex offo, bez nutnosti osobitnej žiadosti zo strany poberateľa dôchodku. Pre dorovnanie dôchodku na sumu minimálneho dôchodku bude však nutné zo strany poisťovne splniť hmotnoprávne podmienky, predovšetkým podmienku maximálnej výšky celkového úhrnu dôchodkov a podmienku kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia. Samotná výška minimálneho dôchodku bude závisieť, a zároveň bude priamo úmerne rásť v závislosti od dĺžky získaného kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia a v závislosti od sumy životného minima.

Nakoľko výdavky na zvyšovanie dôchodkov budú financované zo štátneho rozpočtu, na rozdiel od reálnej sumy dôchodku, ktorá je vyplá-

---

⁴⁶ Tento názor potvrdzuje Sociálna poisťovňa. Pozri Minimálny dôchodok. In: *Sociálna poisťovňa* [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: http://www.socpoist.sk/minimalny-dochodok/60217s?set_subframe=.

⁴⁷ Skutočnosť, že „slovenský dôchodok“ poberajú ako čiastkový dôchodok osoby, ktoré na Slovensku nežijú, je v poriadku, pretože určitú časť svojej pracovnej kariéry prispievali do nášho dôchodkového systému. Ich čiastkový slovenský dôchodok zodpovedá dĺžke ich získanej poisťovnej doby a výške ich príspevkov. Problém je v tom, že dávkové plnenie, ktoré má charakter dávky sociálnej pomoci, sa vypláca aj osobám, ktoré v Slovenskej republike nemajú trvalý alebo prechodný pobyt.

caná zo základného fondu starobného poistenia spravovaného Sociálnou poisťovňou, je dôležité porovnávať výpočet reálnej sumy starobného a invalidného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení vo vzťahu k určeniu sumy minimálneho dôchodku (napríklad určenie hraničnej hodnoty POMB, pri ktorej poistencovi nevznikne nárok na doplatok, t.j. suma reálneho dôchodku sa rovná presne sume minimálneho dôchodku).

V súvislosti so zavedením inštitútu minimálneho dôchodku bolo potrebné skúmať aj ďalšie súvisiace otázky, napríklad výpočet sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi, ktorému bol dôchodok zvýšený na sumu minimálneho dôchodku, určenie pevnej sumy zvýšenia pre každoročnú valorizáciu dôchodkov vzhľadom na existenciu inštitútu minimálneho dôchodku, každoročné zvyšovanie dôchodkov a inštitút minimálneho dôchodku, súbeh minimálneho dôchodku s inými dôchodkami, minimálny dôchodok vo vzťahu k pomoci v hmotnej núdzi.

Okrem nesporného sociálneho prínosu minimálneho dôchodku spočívajúceho vo zvýšení životnej úrovne v súčasnosti asi 75 000 dôchodcov, je potrebné vnímať aj námietky proti zavedeniu uvedeného inštitútu, medzi ktoré patria najmä finančná náročnosť inštitútu minimálneho dôchodku, nesystémovosť riešenia zlej sociálnej situácie osoby (zlá sociálna situácia by sa mala riešiť v systéme sociálnej pomoci), spravodlivosť tohto inštitútu vo vzťahu k zásluhovosti či dorovnávanie dôchodku na minimálnu sumu aj osobám žijúcim v zahraničí.

Bez ohľadu na to, či je prijatá podoba právnej úpravy minimálneho dôchodku, poskytujúca sporiteľom nižšiu sociálnu ochranu, v súlade s ústavným princípom rovnosti v sociálnych právach, domnievame sa, že neplní dôsledne voči všetkým poberateľom starobného dôchodku (t.j. poberateľom starobného dôchodku, ktorí sú sporiteľmi) svoj deklarovaný cieľ – zabezpečiť osobám, ktoré pracovali prevažnú časť svojho života, aspoň minimálnu mieru sociálneho zabezpečenia zodpovedajúcu vopred určenému násobku sumy životného minima.

Zoznam bibliografických odkazov

Doložka vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Dôvodová správa k zákonu č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

HVOJNÍK, I. Zákon o sociálnom poistení: Komentár. In: *Epi.sk – elektronické právne informácie* [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <http://epi2.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&phContent=~/Comments/RuleComments.ascx&RuleID=28752&CTypeID=1>.

Minimálny dôchodok. In: *Sociálna poisťovňa* [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: http://www.socpoist.sk/minimalny-dochodok/60217s?set_subframe=.

Nález Ústavného soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 8/07 [2010-03-23] [online]. 2015 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=65742&pos=1&cnt=1&typ=result>.

ONUFEROVÁ, M. Sporitelia v druhom pilieri budú mať nižší minimálny dôchodok. In: *Denník N* [online]. 2015-05-13 [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/131220/sporitelia-v-druhom-pilieribudu-mat-nizsi-minimalny-dochodok/>.

Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2013. In: *Sociálna poisťovňa* [online]. 2014. 18 s. [cit. 2015-08-17]. Dostupné na: http://www.socpoist.sk/ext_dok-01_14_02_sprava-o-hosp-sp-v-roku-2013--dr-sp/57159c.

Zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 140/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Mgr. Mikuláš Krippel

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
miki.krippel@gmail.com